

РАЗВИТИЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ВЪГЛЕРОДНИ ДАНЪЦИ: ГЛОБАЛНИ И ЕВРОПЕЙСКИ ИЗМЕРЕНИЯ

Съдържание

Мястото на въглеродните данъци в глобалните тенденции за остойносттаване на въглеродни емисии

- Схеми за търговия с емисии
- Въглеродни данъци
- Компенсаторни механизми
- Финансиране на база резултати за климата
- Вътрешно ценообразуване на въглеродните емисии

Държави, градове и региони, въвели въглеродни данъци и други инициативи за ценообразуване на въглеродни емисии през периода 1990 г. - 2021 г.

Действащи инициативи за остойносттаване на въглеродните емисии към 2021 г.

Стойности на въглеродните данъци и цени на въглеродния диоксид, формирани по други въглеродни инициативи в избрани държави, щ.д/тон емисии на въглероден диоксид (USD/tCO₂e), данни към 1 април 2020 г.

Европейското измерение на въглеродните данъци в контекста на идеята за въвеждане на въглероден граничен данък на ЕС

- Основни варианти за въвеждане на данъка: модел „данък върху вноса“
- Основни варианти за въвеждане на данъка: модел „данък върху всички стоки“

Основни варианти за въвеждане на данъка: в контекста на реформирането на СТЕ

- Етапи на развитие на СТЕ

Очаквани ефекти от въвеждането на европейския въглероден граничен данък за бизнеса и стимулиране на енергийния преход в и извън Европейския съюз

Очаквани ефекти от европейския данък върху въглеродните емисии за международната търговия

Държави, които емитират над 1% от емисиите на въглероден диоксид в света, данни към 2015 г.

Мястото на въглеродните данъци в глобалните тенденции за устойчивостяване на въглеродни емисии

- Висока **екологична цена** за развитието на индустриалните технологии, транспорта и средствата за отопление през последните 200 г.:
 - Изменение на климата;
 - Обезлесяване / опустиняване;
 - Нарушено биоразнообразие;
 - Замърсени въздух и води.
- „Почистването на планетата“ – мисията (не)възможна:
 - Липсва ефикасен метод за „почистване“ от въглеродния диоксид и др. парникови газове, емитирани в атмосферата в резултат на антропологичната дейност;
 - **Икономически методи** за ограничаване на ефектите от замърсяване с парникови газове:
 1. Схеми за търговия с емисии;
 2. Въглеродни данъци;
 3. Компенсаторни механизми (офсет на емисии);
 4. Финансиране на база резултати за климата;
 5. Вътрешно ценообразуване на въглеродните емисии.

Остойностяване на CO₂ емисии
(парична стойност за количество tCO₂e)

Схеми за търговия с емисии

Схемите за търговия с емисии (на английски „emission trading systems“, ETS - бел.ред.) е организирана система, при която:

- Емитентите **търгуват с емисионни единици (квоти)**, за да постигнат своите цели по отношение органичаване на емисиите;
- Компаниите, участващи в схемите за търговия с емисии, имат възможност да:
 1. прилагат собствени мерки за намаляване на генерираните от тях емисии;
 2. закупуват емисионни единици на пазара на въглеродни емисии.
- При избор между вариант 1. и 2. бизнесът отчита **относителните разходи** за всеки от тези варианти (Lin, Jia, 2019);
- Схемите за търговия с емисии (СТЕ) на практика създават предлагане и търсене на емисионни единици, което води до **определянето на пазарна цена** за емисиите на парникови газове;

Основна цел е: възпиращ ефект върху емитирането на въглеродни емисии ↔ позитивно влияние върху околната среда;

 Основен недостатък на СТЕ е ценовата гъвкавост и несигурност.

Схеми за търговия с емисии (2)

Съществуват два основни типа СТЕ според начина на функционирането им:

Схеми от тип „лимита и търговия“ (caps-and-trade systems)

Фиксира се горна граница или абсолютна стойност на емисиите в обхвата на СТЕ

Квотите за емисии се разпределят безплатно или чрез търгове

Предоставените безплатно квоти са в рамките на горната граница парникови емисии

Схеми от тип „база и кредити“ (baseline-and-credit systems)

Определят се базови равнища на емисиите за всеки емитент

Емитентите, намалили отделните емисии, под това равнище получават кредити

Кредитите могат да бъдат продавани на предприятия, които надхвърлят своите базови равнища

Въглеродни данъци

Определя се **фиксирана цена на въглеродните емисии** чрез:

1. Облагане със законово установена данъчна ставка на CO₂ емисии (и др. парникови газове);
2. Чрез облагане на въглеродното съдържание на изкопаеми горива (т.е. цена за тон въглероден диоксид, отделен при изгарянето на различните изкопаеми горива, изразен в тонове емисии от въглероден диоксид, tCO₂e).
 - Въглеродните данъци не могат да осигурят горни прагове (фиксиран обем) на отделените в атмосферата въглеродни емисии, с които емитентите трябва да се съобразят;
 - Националните правителства имат свободата да определят ценовото равнище на въглерода:
 - При СТЕ цената е гъвкава и се определя от пазарните сили на търсенето и предлагането, а също така и от количествата отпускани и налични безплатни квоти към момента на търговия;
 - Въглеродните данъци обслужват както екологични, така и фискални цели на правителствата (Narassimhan, Gallagher, Koester & Alejo, 2017).

Въглеродни данъци (2)

- Подходът за остойностяване а въглеродните емисии трябва да бъде внимателно избран от правителствата с оглед националните особености и политическата действителност (Gercheva, 2020);
- Определяне на цената на парниковите газове спомага за:
 - **Интернализирането на външни разходи**, свързани с климатичните изменения като например:
 - Здравеопазване;
 - Щети по земеделските култури (Harizanova-Bartos, Stoyanova, 2018);
 - Имуществени загуби в следствие на наводнения и др. (Александрова, 2019).
- Тежестта на въглеродните данъци трябва да осигури мобилизиране на инвестиции за:
 - Чисти технологии и иновации;
 - Стимулиране на нови и нисковъглеродни двигатели на икономически растеж (Галучи, Димитрова, 2018; Желязкова, 2013).

Компенсаторни механизми

Компенсаторните механизми (offset mechanisms) са инструмент за остойностяване на въглеродните емисии, при който определяме намалението на парниковите газове от изпълнението на дейности по различни екологични и енергийни програми и проекти:

- Национални програми за саниране на частни жилищни и обществени сгради;
- Проекти за изграждане и експлоатиране на соларни паркове;
- Вятърни паркове;
- Други мощности за генериране на нисковъглеродна енергия.

За намалените си емисии чрез компенсаторни механизми емитентите получават **„въглеродни кредити“**, които се издават въз основата на счетоводен протокол и официален регистър:

- Въглеродните кредити могат да бъдат използвани от бизнеса за изпълнение на климатични цели за декарбонизация както в национален, така и в международен план.

Финансиране на база резултати за климата

Финансирането на база резултати за климата (Results Based Climate Finance, RBCF) представлява:

- Подход, при който се извършват плащания към бизнеса след постигането на предварително зададени резултати, свързани с управлението на изменението на климата - напр. намаляване на парниковите емисии;
- Верифицирането на тези резултати се осъществява с проверка от финансиращата организация или друг компетентен орган;
- Целъ се постигане на проследими резултати с оглед благоприятно въздействие и сподпомагане на климатичните цели в глобален и национален план.

Този тип финансиране обслужва и цели за намаляване на бедността и предоставяне на достъп до чиста енергия.

Вътрешно ценообразуване на въглеродните емисии

Инструмент, прилаган от по-големите компании, при който:

- В рамките на организациите/подделенията процесите на взимане на решение отчитат въздействията върху климата, рисковете и възможностите от изменението му;
- Вътрешната цена на въглеродните емисии често пъти ползва за основата си цената на CO₂ емисиите, с която компанията би трябвало да се съобразява или е задължена да се съобрази по силата на различни инициативи, в които участва;
- Алтернативен подход е разработването на набор от цени на въглеродните емисии, с който компанията са длъжни да се съобразят според държавата, в която развиват дейността си.

Интернализирането на външни разходи, свързани с изменението на климата, включва ценообразуването на въглеродните емисии като една от основните дейности в прехода към нисковъглеродна икономика:

- **Основен проблем** при въглеродното ценообразуване (таксуване) – вариращите цени между различните държави. Наблюдяват се стойности в границата от 5 USD/tCO₂e до 119 USD/tCO₂e.

Държави, градове и региони, въвели въглеродни данъци и други инициативи за ценообразуване на въглеродни емисии през периода 1990 г. - 2021 г.

Държава (регион)		Име на данъка (инициативата)		Държава (регион)		Име на данъка (инициативата)	
Финландия	1990	въглероден данък		Франция	2014	въглероден данък	
Полша	1990	въглероден данък		Мексико	2014	въглероден данък	
Норвегия	1991	въглероден данък		Испания	2014	въглероден данък	
Швеция	1992	въглероден данък		Хубей (Китай)	2014	Пилотна СТЕ на провинция Хубей	
Дания	1992	въглероден данък		Чунцин (Китай)	2014	Пилотна СТЕ на град Чунцин	
Словения	1996	въглероден данък		Южна Корея	2015	СТЕ на Корея	
Естония	2000	въглероден данък		Португалия	2015	въглероден данък	
Латвия	2004	въглероден данък		Британска Колумбия (Канада)	2015	Закон за отчитане и контрол на парниковите газове (Greenhouse gas industrial reporting and control act)	
Европейски Съюз	2005	схема за търговия с емисии (СТЕ)		Австралия	2016	Предпазен механизъм на Фонда за намаляване на въглеродните емисии (Emissions Reduction Fund Safeguard mechanism)	
Алберта (Канада)	2007	Схема за технологични иновации и намаляване на емисиите TIER (Technology Innovation and Emissions Trading)		Фудзиен (Китай)	2016	Пилотна СТЕ на провинция Фудзиен	
Швейцария	2008	СТЕ на Швейцария		Щат Вашингтон (САЩ)	2016	Закон за чистотата на въздуха (Washington Clean Air Rule)	
Нова Зеландия	2008	СТЕ на Нова Зеландия		Онтарио (Канада)	2017	„Cap-and-Trade“ програма на област Онтарио	
Швейцария	2008	въглероден данък		Алберта (Канада)	2017	въглероден данък	
Лихтенщайн	2008	въглероден данък		Чили	2017	въглероден данък	
Британска Колумбия (Канада)	2008	въглероден данък		Колумбия	2017	въглероден данък	
Регионална инициатива за парниковите газове (САЩ)	2009	„Cap-and-Trade“ система на 10 американски щата (1)		Аржентина	2018	въглероден данък	
Исландия	2010	въглероден данък		Щат Масачузетц (САЩ)	2018	СТЕ на щата Масачузетц	
Токио (Япония)	2010	„Cap-and-Trade“ програма на град Токио		Канада	2019	Система за ценообразуване на въглеродните емисии OBPS (Output-Based Pricing System) (2)	

Държави, градове и региони, въвели въглеродни данъци и други инициативи за ценообразуване на въглеродни емисии през периода 1990 г. - 2021 г. (2)

Държава (регион)	Име на данъка (инициативата)	Държава (регион)	Име на данъка (инициативата)
Токио (Япония)	2010 „Cap-and-Trade“ програма на град Токио	Канада	2019 Система за ценообразуване на въглеродните емисии OBPS (Output-Based Pricing System) (2)
Ирландия	2010 въглероден данък	Сингапур	2019 въглероден данък
Украина	2011 въглероден данък	Нова Скотия (Канада)	2019 „Cap-and-Trade“ програма на област Нова Скотия
СТЕ на Сайтама (Япония)	2011 СТЕ на област Сайтама	Саскачеван (Канада)	2019 OBPS на област Саскачеван
Щат Калифорния (САЩ)	2012 „Cap-and-Trade“ програма на щат Калифорния	Нюфаундленд и Лабрадор (Канада)	2019 въглероден данък
Япония	2012 въглероден данък	Канада	2019 Федерална такса върху горивата
Австралия	2012-2014 Механизъм за ценообразуване на въглеродните емисии (Carbon Pricing Mechanism, CPM)	Нюфаундленд и Лабрадор (Канада)	2019 СТЕ на област Нюфаундленд и Лабрадор със Система от Стандарти за изпълнение за индустриалните и електроенергийните фирми (Performance Standards System, PSS)
Квебек (Канада)	2012 „Cap-and-Trade“ програма на Квебек	Остров Принц Едуард (Канада)	2019 въглероден данък
Казахстан	2013 СТЕ на Казахстан	ЮАР	2019 въглероден данък
Обединено кралство	2013 ценови под за цена на въглеродните емисии (UK Carbon price floor)	Северозападни територии (Канада)	2019 въглероден данък на област Северозападни територии
Шънджън (Китай)	2013 Пилотна СТЕ на град Шънджън	Мексико	2020 Пилотна СТЕ на Мексико
Шанхай (Китай)	2013 Пилотна СТЕ на град Шанхай	Щат Вирджиния (САЩ)	2020 СТЕ на щат Вирджиния (САЩ)
Пекин (Китай)	2013 Пилотна СТЕ на град Пекин	Нов Брунсуик (Канада)	2020 въглероден данък на област Нов Брунсуик
Гуандун (Китай)	2013 Пилотна СТЕ на град Гуандун	Германия	2021 СТЕ на Германия
Тиендзин (Китай)	2013 Пилотна СТЕ на град Тиендзин	Китай	2021 Национална СТЕ на Китай

Забележки: (1) Регионална инициатива за парниковите газове е стартирана от седем Североизточни и Средно-атлантически американски щата през 2005 г. (Connecticut, Delaware, Maine, New Hampshire, New Jersey, New York, and Vermont), към които през 2007 г. се присъединяват още три щата (Massachusetts, Rhode Island, and Maryland). Тази инициатива представлява Програма за улавяне и търгуване на въглеродни емисии от типа „Cap-and-Trade“ и работи в САЩ реално от 2009 г.

(2) Система за ценообразуване на въглеродните емисии от индустриалните предприятия (Output-Based Pricing System, OBPS), Закон за ценообразуване на замърсяването с парникови газове (Greenhouse Gas Pollution Pricing Act)л Повече информация е налична на: Government of Canada (2021), Output-Based Pricing System, Canada Gazette, <http://www.gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2019/2019-07-10/html/sor-dors266-eng.html>

Изт. очник: съставена от автора, по информация на World Bank Carbon Pricing Dashboard, <https://carbonpricingdashboard.worldbank.org>

	Действащи СТЕ	Действащи въглеродни данъци	Действащи СТЕ, въглеродни данъци и компенсаторни механизми	Планирани СТЕ и въглеродни данъци
Инициативи за остойностяване на въглеродните емисии, брой	28	32	60	4
Национални юрисдикции, обхванати от инициативи за остойностяване на въглеродните емисии, брой	38	25	45	1
Регионални, щатски или градски юрисдикции, обхванати от инициативи за остойностяване на въглеродните емисии, брой	28	7	33	2
Количество отделени емисии от парникови газове към края на 2020 г., общо за света, GtCO ₂ e	6 GtCO ₂ e	3 GtCO ₂ e	9 GtCO ₂ e	12 GtCO ₂ e
% от глобалното количество парникови газове, обхванати от тези инициативи към 2021 г.	10.7%	5.6%	16.0%	22.3%
Компенсаторни механизми, издали въглеродни кредити, брой (1)			18	

Източник: съставена от автора, по информация на World Bank Carbon Pricing Dashboard, <https://carbonpricingdashboard.worldbank.org/>

Действащи инициативи за остойностяване на въглеродните емисии към 2021 г.

Забележка: (1) - регионални, национални или международни компенсаторни механизми (за въглеродни кредити) се считат за въведени и действащи едва тогава, когато са издали въглеродни кредити.

Държава	Стойност на въглеродния данък	Държава	Стойност на въглеродния данък	Държава	Стойност на въглеродния данък
Швеция	119	Британска Колумбия	26	Нова Зеландия	14
Швейцария	99	Великобритания (ценови под за цени на въглеродните емисии)	22	Северозападни територии (Канада); Нюфаундленд и Лабрадор (Канада)	14
Лихтенщайн	99	Дания (Флуор - съдържащи парникови газове, Ф- газове)	22	Пекин (Китай)	12
Финландия (данък върху горивата за транспорт)	68	Ирландия (данък върху изкопаемите горива извън сектор транспорт)	22	Латвия	10
Финландия (данък върху изкопаемите горива извън транспорта)	68	Алберта, Канада (федерален данък върху горивата); Остров Принц Едуард	21	Исландия (Ф-газове)	9
Норвегия	53	Словения	19	Масачузетс, САЩ	8
Франция	49	Швейцария (СТЕ)	19	Р. Южна Африка	7
Корея	33	ЕС (СТЕ)	19	Аржентина	6
Исландия (данък върху изкопаемите горива)	30	Испания	16	Сайтама, Япония	6
Ирландия (данък върху горивата за транспорт)	28	Квебек, Канада; Калифорния, САЩ	15	Токио СаТ	6
				20 други държави	под 5

Стойности на въглеродните данъци и цени на въглеродния диоксид, формирани по други въглеродни инициативи в избрани държави, щ.д/тон емисии на въглероден диоксид (USD/tCO₂e), данни към 1 април 2020 г.

Източник: съставена от автора, по информация на World Bank Carbon Pricing Dashboard, <https://carbonpricingdashboard.worldbank.org/>

Европейското измерение на въглеродните данъци в контекста на идеята за въвеждане на въглероден граничен данък на ЕС

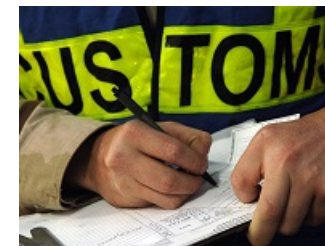
В стремежа си да защити европейските производители и потребители, Европейският съюз работи върху въвеждането на граничен въглероден данък (механизъм), засягащ по-специално производствата на:

- Стомана;
- Цимент;
- Алуминий;
- Други продуктови групи с висок въглероден отпечатък (емитирано количество парникови газове в хода на производство).

Този тип въглеродни данъци ще засегнат предимно вноса на продукти от трети държави, където не се прилагат сериозни политики за опазване на околната среда (European Commission, 2018), което от своя страна води до по-ниски разходи за производство и оказва натиск върху европейския бизнес, който трябва да се съобразява с високи критерии за климатично въздействие.

Основни варианти за въвеждане на данъка: модел „данък върху вноса“

Въглероден данък върху вноса би имал възпиращ ефект върху вноса на продукти, които не отговарят на критериите за опазване на околната среда на ЕС:

- **Вносителите** на стомана, цимент, алуминий и други продукти с висок въглероден отпечатък ще трябва да започнат да купуват въглеродни квоти;
- Въглеродните квоти ще бъдат алокирани чрез вече изградената Система за търговия с квоти за емисии на парникови газове на ЕС;
- Същият модел на взаимодействие за контрол на емитираните парникови газове се прилага спрямо производителите на тези продукти в Европейския съюз;

Данъкът върху вноса ще защити европейските производители спрямо ценови натиск:

- Цената на вносните продукти ще се повиши, което ще засили конкурентоспособността на компаниите в ЕС;
- Конфликт с правилата на Световната търговска организация – засяга се въпроса за недискриминация между националните производители и вносителите (Trachtman, 2016).

Основни варианти за въвеждане на данъка: модел „данък върху всички стоки“

Ако при данък върху вноса бихме имали конфликт с **правилата на Световната търговска организация**, то при модел с въглероден данък върху всички стоки това ще бъде избегнато:

- Отнася се както за вносни, така и за местни стоки;
- Чуждите производители ще плащат по-висок данък само ако замърсяват околната среда повече от своите европейски конкуренти;

Възникват вътрешни за ЕС проблеми при избора на такъв данъчен модел:

- Конкурентоспособността на европейските стоки на международните пазари ще се понижи;
- Сериозен ще бъде ефекта за производителите на стомана в ЕС – над 10% от продукцията им бива изнасяна извън ЕС;
- Липса на консенсус между държавите членки, които трябва да одобрят и гласуват за такова предложение:
 - Засяга национални интереси и стратегически важни за националната икономика предприятия/региони;
 - Висока политически риск и социална цена, изискваща период на адаптация, преквалифициране.

Основни варианти за въвеждане на данъка: в контекста на реформирането на СТЕ

Въвеждането на въглероден данък и успоредното реформиране на Системата за търговия с квоти за емисии на парникови газове ще доведе до отпадането на безплатните въглеродни квоти, отпускани за енергийно интензивните сектори на ЕС:

- Безплатните квоти са механизъм за **защита на европейските производители** до 2030 г., които биха изпитали затруднения поради внос от трети страни, чиито екологични норми са значително по-слаби или биват пренебрегвани с цен евтино производство;
- **Безплатните квоти в рамките на СТЕ на практика са помощ** за минната индустрия, стоманопроизводството, производството на цимент, алуминий.
- При избор на модел с въглероден данък върху вноса ситуацията за европейските производители би била още по-несигурна ако СТЕ остане непроменена – подобен данък може да бъде оспорен в СТО и да доведе до санкции или други ответни мерки спрямо бизнеса в ЕС;

Ето защо въвеждане на въглероден данък трябва да бъде част от общата реформа на СТЕ:

- Данъкът може да бъде въведен поетапно или в пакет с други мерки за разширяване обхвата на СТЕ.

Основни варианти за въвеждане на данъка: в контекста на реформирането на СТЕ (2)

Прилагането на граничен въглероден данък след реформи в СТЕ ще доведе до повишение на цената на въглерода:

- Задължително таксуване за внос към ЕС от трети страни, които не удовлетворяват европейските еко стандарти;
- При разширяване на регулираните от СТЕ индустрии и дейности ще се постигне по-голям мащаб на пазара на въглерод – съответно повече емитенти ще търсят по-голямо количество квоти;
- Отпадането на безплатните квоти, отпускани за определени сектори, чувствителни на по-евтин, но въглеродно по-интензивен внос, ще има принос за естественото повишаване на въглеродните цени в ЕС чрез завишено търсене;
- Европейската комисия предвижда постепенно отпадането на безплатните квоти през 2021 г. за корабната индустрия и авиокомпаниите;
- Понастоящем безплатните квоти са стъпаловидно намалени – 80% от квотите за европейската индустрия бяха безплатни в първоначалните етапи на СТЕ, а към 2020 г. безплатно отпуснатите квоти са 30% от общия брой квоти.

Етапи на развитие на СТЕ

Фаза 1 (2005-2007)

- Подготвителна фаза, нейният срок е само три години. В нея се регулират CO₂ емисии, емитирани от електроцентрали и енергоемки индустрии. Почти всички квоти са предоставени безвъзмездно, а глобата за надвишаване на квотите е €40 t/CO₂. С това се определя цена на въглерода и размяната на квоти е свободна между емитентите в ЕС. Наблюдаваният малък ефект (цената на въглерода е близка до нула) довежда до по-сериозни ограничения и урегулиране на емисиите в последващите етапи.

Фаза 2 (2008-2012)

- Съвпада с периода, в който ЕС трябва предприеме стъпки за изпълнение на целите по Киото. Това включва намаляване на броя на безплатните квоти и повишение на търгуваните – от 321 млн. през 2005 г. те нарастват до 7,9 млрд. през 2012 г. – количество, което генерира приход от €56 млрд. Във втора фаза се предприемат амбициозни мерки:
 - намаляване на безплатните квоти с 10% в сравнение с 2005 г., а Исландия, Лихтенщайн и Норвегия се присъединяват към ЕСТЕ;
 - включване на диазотен оксид (N₂O) под регулираните емисии;
 - организиране на първите аукциони за квоти;
 - единен регистър на трансакциите, свързани с квоти и емисии на ниво ЕС;
 - авиацията е включена в ЕСТЕ от януари 2012 г. за полети само в рамките на ЕС/ЕИЗ, а тези от трети страни остават извън обхвата (до декември 2023 г.).

Етапи на развитие на СТЕ (2)

Фаза 3 (2013-2020)

- Реформира поставянето на горни прагове на парниковите емисии от национално определяни към наднационално определяни, на ниво ЕС. Разпределението на квотите се осъществява чрез аукциони, които действат по общи правила особено по отношение на безплатно предоставяните квоти. Намаляват се горните граници на позволени емисии с линеен фактор от 1,74% годишно. 57% от квотите подлежат на разпределение чрез търг за периода 2013-2020 г. Обхватът е разширен, стимулирайки новите инициативи за възобновяема енергия, улавяне и съхранение на въглерод чрез предоставяне на 300 милиона квоти.

Фаза 4 (2021-2030)

- Контекст на реформи и стратегията за новите климатични цели на Съюза и приноса му към Парижкото споразумение от 2015 г. Средствата, генерирани от търговията с емисии, ще трябва да бъдат инвестирани в дейности, насърчаващи прехода към нисковъглеродна икономика. Същевременно продължава предоставянето на безплатни квоти с оглед защита конкурентоспособността на предприятията, действащи на европейска територия. Допълнително намаляване с линеен фактор от 2,2% на отпусканите квоти от 2021 г. с идеята да се стимулира възходящо ценово равнище на въглерода.

Очаквани ефекти от въвеждането на европейския въглероден граничен данък за бизнеса и стимулиране на енергийния преход в и извън Европейския съюз

Преходът към чиста енергия и климатичен неутралитет изисква трансформация на съществуващите икономически и социални системи:

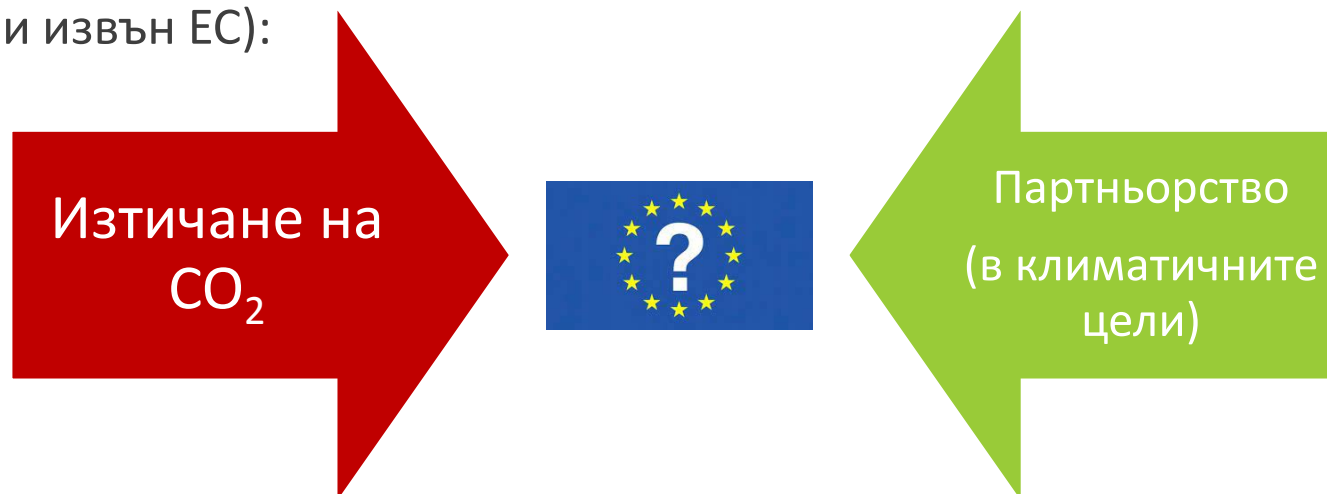
- Климатичните цели на ЕС ще доведат до промени в пазара на труда и квалификационната адекватност на хората, работещи в редица европейски региони;
- Наложителна е подготовка и планиране за промените, които ще настъпят в засегнати индустрии и региони;
- Приобщаването на основните търговски партньори на ЕС към климатичните амбиции на съюза би неутрализирано до определена степен негативните последици на европейския пазар на труда;
- Приходите от въглероден данък трябва да бъдат използвани за други „зелени“ мерки и политики на устойчивост – включително подпомагане на регионите, където ще настъпи период да преход от индустриални производства с висок интензитет на въглерод към дейности, щадящи околната среда.

Очаквани ефекти от въвеждането на европейския въглероден граничен данък за бизнеса и стимулиране на енергийния преход в и извън Европейския съюз (2)

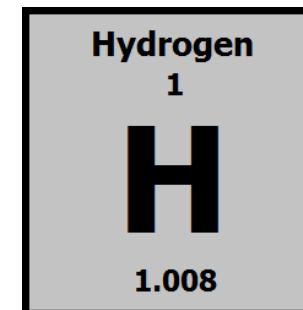
Енергиен преход в контекста на Европейската зелена сделка:

- Намаляване на парниковите газове, които ЕС емитира, с 40% до 2030 г. спрямо тяхното равнище от 1990 г.;
- ЕС да управлява най-големия пазар за въглеродни емисии в света (СТЕ);
- Стремение да постигане пълна климатична неутралност до 2050 г.;

При реализацията на тази стратегия е очаквана следната реакция на бизнеса и търговски партньори (включително държави извън ЕС):

Очаквани ефекти от въвеждането на европейския въглероден граничен данък за бизнеса и стимулиране на енергийния преход в и извън Европейския съюз (3)

Руската федерация даде бърз отговор след разясняването на концепцията за Европейската зелена сделка:

- Русия ще завиши екологичните стандарти и свързаното законодателство с цел негласно да доближи своите правни норми с европейските правни актове, особено по отношение на въглеродните емисии;
- Сигнал за значимостта на единия вътрешен пазар на ЕС и магнитуда, който има за основен търговски партньор като Русия;

Федерацията разработи и своя национална стратегия за насърчаване на производството и използването на водорода като енергиен източник:

- Собствена технология за производството на „жълт водород“;
- Налични са още технологиите за производство на „син водород“, „тюркоазен водород“ и предпочитания от ЕС „зелен водород“, при който енергията идва от възобновяеми енергийни източници и се осъществява електролиза на вода;
- Последният тип е приоритизиран от ЕС, но същевременно най-скъп за производство;
- „Жълтият“ водород, произведен в Русия, не би следвало да се облага с граничен въглероден данък при внос в ЕС ако приложим общото правило - при неговото производство са отделени нулеви емисии на въглероден диоксид.

Очаквани ефекти от въвеждането на европейския въглероден граничен данък за бизнеса и стимулиране на енергийния преход в и извън Европейския съюз (4)

Европейският съюз също изрази силен интерес в развитието на водородни инвестиции:

- Комисията насърчава въвеждането му в производствения сектор, транспорта и използването му като енергоизточник;
- Освен собствено производство, ЕС ще разчита на доставка на това „чисто“ откъм въглеродни емисии гориво отново от Русия – чрез „Северен поток“:
 - 1) Русия разполага с инфраструктура за пренос на водород;
 - 2) Федерацията напредва все повече в технологично отношение за икономически съобразното производство и доставка на водород.
 - 3) РФ прие Национална пътна карта за развитие на водородната енергия през периода 2020-2024 г. – догонваща стъпка в хода на развитие на енергийната стратегия и климатични цели на ЕС.

Дългосрочна ориентация към въглероден неутралитет споделят редица страни по света (САЩ, Япония, Канада, Китай), но за реална „въглеродна надпревара“ все още не може да се говори:

- Граничният въглероден данък на ЕС обаче би могъл да бъде **стимулиращ фактор** в глобален план.

Очаквани ефекти от европейския данък върху въглеродните емисии за международната търговия

Цената на въглерода в ЕС се повишава през последните години, особено видимо след обявяването на Европейската зелена сделка. Това обслужва климатичните цели на съюза, но поражда изменения в бизнес средата и конюктурата на международната търговия:

- „ArcelorMittal“, стоманодобивна компания от Люксембург, ограничава производството си в ЕС поради повишаващите се цени на въглеродните емисии;
- Редица компании (ще) разглеждат възможности за изнасяне на производството в юрисдикции, където регулациите не са толкова силни или имат пожелателен характер → **изтичане на CO₂**
- Решение към момента са безплатните квоти, отпускани на подобни предприятия, така че да могат да се адаптират икономически и технологично към новите очаквания спрямо бизнеса.
- Граничният въглероден данък ще има за цел **да отъждестви разходите** на вносителите от държави, чиито екологични норми са занижени, с разходите на европейските компании, които трябва да се съобразяват с въглеродния отпечатък при производството и доставката на продуктите си.

Държава	% от глобалните въглеродните емисии	Млн. тона емисии CO2, емитирани през 2015 г. от изгарянето на въглеводородни горива	Млн. тона емисии на CO2/човек от населението на година, данни за 2015 г.
Китай	28%	9,041	6.6
САЩ	16%	4,998	15.5
Индия	6%	2,066	1.6
Русия	5%	1,469	10.2
Япония	4%	1,142	9.0
Германия	2%	730	8.9
Южна Корея	2%	586	11.6
Иран	2%	552	7.0
Канада	2%	549	15.3
Саудитска арабия	2%	531	16.9
Бразилия	1%	451	2.2
Мексико	1%	442	3.7
Индонезия	1%	442	1.7
Южна Африка	1%	428	7.8
Обединено кралство	1%	390	6.0
Австралия	1%	381	15.8
Италия	1%	331	5.5
Турция	1%	317	4.1
Франция	1%	290	4.4
Полша	1%	282	7.3
Всички други държави		6,757	

Държави, които емитират над 1% от емисиите на въглероден диоксид в света, данни към 2015 г.

Източник: Union of Concerned Scientists, <https://www.carbontax.org/where-carbon-is-taxed/>

Очаквани ефекти от европейския данък върху въглеродните емисии за международната търговия (2)

Първоначалните реакции на международните търговски партньори на ЕС относно граничния въглероден данък:

- САЩ въведе мита върху вноса на автомобили от ЕС;
- Реципрочност на мерките – отговор на ЕС във връзка със субсидиите са самолетостроенето (Airbus vs. Boeing);
- След съгласуване със СТО ЕС започна да облага с мита стоки за над 4 млрд. евро внос от САЩ;
- От своя страна САЩ наложи мита за над 7.5 млрд. долара за стоки внос от ЕС;

Както установихме, въвеждането на граничен въглероден данък дава своите икономически последици и от двете страни на границата. В същото време разкрива политическата сила и потенциал на действие на ЕС:

- Съюзът защитава своя бизнес и производства в различните европейски региони;
- Защитава се пазара на труда и се осъществява плавна подготовка за трансформация;
- Лидерство и активно следване на ангажиментите спрямо Парижкото споразумение от 2015 г.

Очаквани ефекти от европейския данък върху въглеродните емисии за международната търговия (3)

Въглеродният данък може да има както възпираща роля при замърсяването с парникови газове, така и позитивен ефект за бюджета на ЕС:

- При наличие на политическа воля би могъл да стане част от системата за собствени ресурси в бюджета на ЕС;
- Ползите от него ще бъдат споделяни сред европейските данъкоплатци, финансирайки инициативи, отговарящи на критериите за устойчивост и климатичен неутралитет;
- Ценови сигнал към европейските потребители – оскъпяване на продуктите, внесени от производители, чиято технология не е чиста;
- Потенциалът на този вероятен приходен източник за бюджета на ЕС трябва да бъде оценен внимателно в контекста на СТО и съвместим с правилата на организацията, където членуват ключови търговски партньори на ЕС.

Въглеродният граничен данък и ефектите за бизнеса – предизвикателства в преход

Според предварителния вариант на предложението:

- Граничният въглероден данък ще се отнася за държави извън митническия съюз на ЕС;
- Граничният въглероден данък няма да се прилага за отвъдморските територии на ЕС;
- Компромис (отпадане или отстъпка на данъка) може да бъде направен и за най-бедните държави, които търгуват с ЕС;
- В обхвата на въглеродния данък попадат цимент, електричество, тор, производството на желязо и стомана, алуминий:
 - Европейската комисия ще има правото да приема делегирани правни актове във връзка с промени в списъка с гореизложените регулирани производства/продукти.

Търговските партньори извън ЕС и синхронизация на екологичните стандарти:

- В зависимост от степента на доближаване до стандартите за нисковъглеродна индустрия на ЕС и интеграцията в СТЕ на ЕС, трети страни ще имат възможност да бъдат изключени от задължението да плащат въглероден данък при внос в Единния вътрешен пазар;
- Верификация на въглеродния отпечатък (емисии – директни и косвени) в трети страни ще се извършва от акредитирани за тази цел лица от компетентен орган, управляващ прилагането на въглеродния данък при внос в ЕС;
- Решение за освобождаване или облагане от/с дължим въглероден данък при внос ще се извършва от споменатия номиниран компетентен орган в страните членки.

Въглеродният граничен данък и ефектите за бизнеса – предизвикателства в преход (2)

При внос от трета страна в Единния вътрешен пазар на ЕС компаниите трябва:

- 1) Да получат разрешение за внос от компетентния национален орган, отговорен за верифицирането на въглеродните емисии и съответствие с екологичните норми на ЕС;
- 2) Отчитат пред компетентния национален орган до 31 май всяка година:
 - a. общото количество въглеродни емисии въз основа на вноса за предходната календарна година;
 - b. Броя издадени сертификати за въглеродни емисии от компетентния орган въз основа на общото количество емисии върху вноса на продукти;
 - c. Въглеродните емисии, свързани с режим на активно или пасивно усъвършенстване ако в него участват продукти, попадащи под обхвата на данъка;
 - d. Ако усъвършенстването (преработването) се осъществява в страни извън митническата територия на ЕС – то въглеродните емисии следва да бъдат декларирани под общия режим на граничния въглероден данък;
- 3) Отстъпка от граничния въглероден данък е предвидена в случаите, където вече веднъж е заплатен въглероден данък в страната на произход на стоката:
 - a. Необходима е верификация на този тип емисии от акредитирано за тази цел лице в третата страна;
 - b. Необходимо е потвърждение, че заплатеният в третата страна въглероден данък не подлежи на възстановяване след осъществен износ или друг вид търговска операция.

Въглеродният граничен данък и ефектите за бизнеса – предизвикателства в преход (3)

Компетентният орган, управляващ процеса по прилагане на въглеродния граничен данък, ще бъде отговорен за:

- Определяне на цената и издаването чрез търгуване, препродаването и анулирането на въглеродните сертификати за вносителите в ЕС;
- Изготвянето на единен модел на декларация за дължим въглероден данък;
- Поддържането на регистър на въглеродните сертификати, проверката и съхранението на декларациите на вносителите, за които е приложим въглероден данък (включително на нулеви декларации при върнати стоки обратно в митническата територия на съюза);
- Издаването на авторизация/разрешение за внос от трети страни, за които е приложим въглероден данък и чиито вносна продукция подлежи на облагане (съдържа материали и производствена технология, при която има въглероден отпечатък);
- Акредитира лицата, които ще верифицират въглеродните емисии и удостоверяват за заплатен въглероден данък (в случаите на съществуващ такъв) в трети страни;
- Сътрудничество с митническите органи, особено по отношение на продуктите, попадащи в обхвата на граничния въглероден данък, праговете за деклариране, проверка на съответствието и наказателни глоби при нарушения.

Митническите власти ще бъдат отговорни за проверка на декларацията за дължим въглероден данък, представена от вносител, който е бил предварително одобрен от компетентния орган, управляващ прилагането на въглеродния данък. Митническите власти на границата на представяне ще проверят декларираното количество (tCO_2e или $CO_2/kvTч$), произход, номенклатура, данни за вносителя и(ли) представляващото го лице. а вносителят ще трябва да заплати дължимия данък или при деклариране на вноса, или преди непосредственото освобождаване на стоките.

➤ Подаване на данни към ГД „Евростат“ и други звена на ЕК

Благодаря за вниманието!

